

مقایسه صور خیال در شعر نیایش و صاب بربر

■ **دکتر عفت نجار نوبری**، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب- دانشکده زبان‌های خارجی و ادبیات فارسی
■ **مرضیه سلمانی**، کارشناس ارشد زبان و ادبیات فارسی- دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب

چکیده

روش‌های مختلفی برای زیبایی‌آفرینی و دور شدن از زبان عادی بهره‌می‌گیرد.

همچنین در سنت مطالعات ادبی سبک‌شناسی سبک‌های شعر فارسی امری متداول بوده است. سبک طرز خاصی از نظم یا نثر تعریف می‌شود. بر حسب سنت یکی از دوره‌های سبک شعر فارسی به سبک هندی مربوط می‌شود که سبک مسلط شعر قرون دهم و یازدهم هجری قمری ایران و هندوستان بوده است. از مشخصات عمده این سبک می‌توان به واقع‌گرایی زبانی آن اشاره کرد. شعر هندی شعری معناگراست نه صورت‌گرا و شاعران آن به معنا بیشتر توجه دارند تا به زبان. آنان به دنبال مضمون‌سازی، از هر چیزی در عالم طبیعت یا ذهن استفاده می‌کنند.

علی اسفندیاری مشهور به نیما یوشیج شاعر معاصر ایرانی و بنیان‌گذار شعر نو فارسی است. بررسی شعرهای نیما یوشیج حاکی از آن است که صور خیال در شعر او وجوه اشتراک فراوانی با صور خیال در شعر شاعران پیرو سبک هندی دارد. این اشتراکات در شعرهای سنتی و نیمه‌سنتی نیما نیز به فراوانی دیده می‌شود. این پژوهش به بررسی و مقایسه صور خیال در شعر نیما و شعر برخی شاعران سبک هندی می‌پردازد. از آنجا که صورت خیال، رمز شناخت شاعر و راهیابی به دنیای ذهنی اوست، از این رو بررسی صور خیال در اشعار نیما، با در نظر گرفتن جایگاه مهم تصویر در شعر شاعران هندی پیش از او، اهمیت فوق‌العاده‌ای در شناخت، نقد و تحلیل آثار وی دارد.

به این ترتیب، پژوهش حاضر در محدوده خاصی صورت خواهد پذیرفت. نخست اینکه صرفاً مروری دارد بر صور خیال در سبک شعر هندی. دوم اینکه به مقایسه ویژگی‌های صور خیال در شعر نیما و مقایسه آن با دیگر شاعر سبک هندی صائب تبریزی می‌پردازد.

ادامه مطلب در وبگاه مجله

مقاله حاضر به بررسی و مقایسه صور خیال در شعر نیما و صائب می‌پردازد. از آنجا که صورت خیال، رمز شناخت شاعر و راهیابی به دنیای ذهنی اوست، بررسی صور خیال در اشعار نیما، با در نظر گرفتن جایگاه مهم تصویر در شعر صائب که نماینده تمام عیار شاعران سبک هندی است، اهمیت فوق‌العاده‌ای در شناخت، نقد و تحلیل آثار وی دارد.

طبق نتایج تحقیق حاضر، انواع گونه‌های خیال در شعر نیما و صائب به کار رفته است و آن‌طور که از تحلیل آماری برمی‌آید، تشبیه، استعاره، مجاز و حس‌آمیزی در شعر صائب نظیر نیما به چشم می‌خورد ولی نیما از دو عنصر «کنایه» و «تشخیص» بیش از سایر عناصر بهره برده است. علاوه بر این، تفاوت اقلیمی و موقعیت زندگی از دیگر مواردی است که در شعر نیما و شاعر مذکور قابل پیگیری است. همچنین کاربرد «کنایه» و «تشخیص» در شعر نیما بیش از سایر عناصر، موقعیت و جو سیاسی عصر نیما را منعکس می‌کند. افزون بر این، نیما مانند صائب به بطن اشیا و موقعیت‌ها نفوذ می‌کند و مفاهیم را قابل درک می‌سازد. عناصر طبیعت اغلب منبع الهام نیما هستند و نیما می‌کوشد با تصویرسازی‌های حسی در مقابل ناآگاهی انسان‌های معاصر خود بایستد.

کلیدواژه‌ها: نیما، صائب، صور خیال، صائب تبریزی.

۱. مقدمه

صور خیال در ادبیات فارسی، به‌ویژه در شعر از جمله مقوله‌هایی است که از دیرباز مورد توجه بوده است و به عبارتی می‌توان در شعر شاعران فارسی زیباترین ذوق و به تصویر کشیدن خیال را دید. اصطلاح تصویر یا صورت خیال در برابر Image قرار داده شده که به معنی نقش، صورت و تصویر ذهنی است. صورت خیال در شعر، حاصل کاربرد انواع صورت‌های بیانی، از جمله تشبیه، استعاره، مجاز، کنایه و تشخیص است. به عبارتی، شاعر از